

ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA

PROGRAM ŠKOLSKÉ PRIMÁRNÍ PREVENCE
- KONCEPCE PROGRAMU

aktualizováno pro školní rok 2023/2024

OSTRAVA!!!

*Program je realizován s finanční podporou
MŠMT, Moravskoslezského kraje a statutárního města Ostravy*

Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků uděluje na základě doporučení Výboru pro udělování certifikací při MŠMT

CERTIFIKÁT

Číslo: 14/14/1/CE

Držitel: Centrum pro rodinu a sociální péči z.s.

IČO: 48804517

Registrované sídlo: Kostelní náměstí 3172/1
728 02 Ostrava

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy prohlašuje na základě kladného výsledku místního šetření vyhodnoceného protokolem ze dne 14. 3. 2014 a návazného doporučení Výboru pro udělování certifikací při MŠMT, že odborná způsobilost organizace byla řádně prověřena a shledána v souladu s požadavky Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování.

Pro programy školské všeobecné primární prevence

Vydáno v Praze: 16 -06- 2014
Platnost do: 16 -06- 2019

Mgr. Václav Hořejší, ředitel NÚV
(zástupce NÚV)

PhDr. Jindřich Fryč, náměstek ministra
(zástupce MŠMT)

Příloha:

Rozsah certifikace č. 14/14/1/CE pro program školské všeobecné primární prevence

ROZSAH CERTIFIKACE

Číslo: 14/14/1/CE

Držitel: Centrum pro rodinu a sociální péči z.s.

IČO: 48804517

Registrované sídlo: Kostelní náměstí 3172/1
728 02 Ostrava

Upřesňující rozsah udělené certifikace číslo 14/14/1/CE pro **program školské všeobecné primární prevence** nazvaný „ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA – program školské primární prevence“ se zaměřením na tyto typy rizikového chování:

Sexuální rizikové chování
Základní vzorce bezpečného chování napříč typy rizikového chování
Právní vědomí napříč typy rizikového chování
Prekriminální a kriminální chování napříč typy rizikového chování

určený primárně cílové skupině:

Žáci 4. až 5. třídy ZŠ
Žáci 2. stupně ZŠ
Žáci středních škol

Mgr. Václav Hořejší, ředitel NÚV
(zástupce NÚV)

PhDr. Jindřich Fryč, náměstek ministra
(zástupce MŠMT)

OBSAH

OBSAH	4
1. HISTORIE PROGRAMU ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA.....	6
2. PODSTATA PROGRAMU ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA	6
2.1 POSLÁNÍ PROGRAMU ŠOŽ	6
2.2 VIZE A CÍLE	6
2.2.1 <i>Dlouhodobé cíle programu ŠOŽ</i>	7
2.2.2 <i>Strategické střednědobé cíle</i>	8
2.2.3 <i>Soulad cílů se systémem komplexního preventivního působení</i>	8
2.3 CÍLOVÁ SKUPINA	8
2.3.1 <i>Základní rámec programu</i>	8
2.3.2 <i>Šíře cílové skupiny a odpovídající lekce programu</i>	9
2.3.3 <i>Charakteristika cílové skupiny podle vývojového období</i>	9
2.4 VÝCHODISKA ŠKOLY OSOBNÍHO ŽIVOTA	10
2.5 OBSAH PROGRAMU – TEMATICKÉ OKRUHY	12
3. ETICKÝ KODEX PRACOVNÍKŮ PROGRAMU ŠOŽ	13
3.1 OBECNÉ ETICKÉ ZÁSADY	13
3.2 ETICKÉ ZÁSADY VE VZTAHU KE KLIENTŮM.....	13
3.3 ETICKÉ ZÁSADY VE VZTAHU K ZAMĚSTNAVATELI.....	14
4. PRÁVA KLIENTŮ PROGRAMU ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA	16
5. ORGANIZAČNÍ ASPEKTY.....	17
5.1 KRITÉRIA PRO REALIZACI ŠOŽ.....	17
5.2 MÍSTO REALIZACE A ZÁZEMÍ ŠOŽ.....	17
5.3 PROCEDURA JEDNÁNÍ SE ZÁJEMCEM O PROGRAM ŠOŽ.....	17
5.4 KONTRAKT	19
5.5 SPOLUPRÁCE SE ŠKOLNÍM METODIKEM PREVENCE	19
5.6 SPOLUPRÁCE S TŘÍDNÍM UČITELEM.....	20
5.7 DEFINOVANÁ KAPACITA PROGRAMU ŠOŽ.....	20
5.8 PLÁN A HARMONOGRAM REALIZACE.....	21
5.8.1 <i>Ustálený postup pro vytvoření harmonogramu realizace ŠOŽ</i>	21
5.8.2 <i>Vytvoření plánu realizace pro školní rok</i>	21
5.9 OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ DOSTUPNOSTI PROGRAMU ŠOŽ.....	22
5.9.1 <i>Šíření informací o nabídce ŠOŽ</i>	22
5.9.2 <i>Monitorování využívané kapacity</i>	22
5.10 POPLATEK PRO ÚČASTNÍKA	22
5.10.1 <i>Platba za realizaci programu mimo území statutárního města Ostravy</i>	22
5.11 KRITÉRIA PRO UKONČENÍ PROVÁDĚNÍ PROGRAMU ŠOŽ	23
5.12 PODÁVÁNÍ STÍŽNOSTÍ	23
5.13 DEFINOVANÁ RIZIKA PROGRAMU	24
6. NÁVAZNOST A DALŠÍ MOŽNOSTI ODBORNÉ PÉČE	24
6.1 PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY.....	24
6.2 PORADNA PRO VZTAHY A RODINU	24
6.3 PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA	24
6.4 KATALOG PORADEN	25
6.5 INFORMACE ÚČASTNÍKŮM A JEJICH RODINÁM O DALŠÍCH MOŽNOSTECH ODBORNÉ PÉČE.....	25

7.	MOŽNOSTI SOUBĚŽNÝCH AKTIVIT – TŘI CESTY PREVENCE.....	25
7. 1	AKREDITOVANÉ DVPP PRO PEDAGOGY.....	25
7. 2	PŘEDNÁŠKY PRO RODIČE	26
8.	STŘETY ZÁJMŮ	26
9.	PERSONÁLNÍ PRÁCE	27
10.	AKTUALIZACE KONCEPCE ŠKOLY OSOBNÍHO ŽIVOTA	27

1. HISTORIE PROGRAMU ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA

Mateřskou organizací, která mezi své aktivity zařadila školský preventivní program, je Centrum pro rodinu a sociální péči o.s. (CPR). Vzniklo v roce 1993 s cílem podporovat rodinný život. V roce 2014 se změnila právní subjektivita na spolek, s nepatrnou změnou v názvu – na Centrum pro rodinu a sociální péči z. s.

Od samého počátku se nabízely aktivity pro mladé lidi, kteří začínají navazovat vztahy, případně tápou, aby překonali úskalí dospívání a dospěli k založení rodiny na kvalitním partnerském vztahu. Již v 90. letech lektori CPR navštěvovali školy, které projevíly zájem uspořádat pro žáky besedu o vztazích. Kontakty se školami byly původně spontánní, až postupem času došlo k systematickému propracování vzájemně propojených témat. Výroční zpráva za rok 2006 již výslovně zmiňuje realizaci školského programu nazvaného „Škola osobního života.“

CPR vždy mělo v poslání podporovat manželství, rodinu a mezilidské vztahy na základě křesťanských hodnot. Aktualizované poslání má definováno: „... podporovat manželství, rodinu a mezilidské vztahy, včetně zvládání života se zdravotním postižením, prostřednictvím aktivit, programů, vzdělávání, sociálních služeb, a také formou svědectví a vzájemné podpory, na základě křesťanských hodnot.“ To konkrétně znamená především úctu ke každé lidské osobě, respekt ke svobodě člověka, podporu rodinných vztahů založených na lásce - svobodné, jedinečné, věrné a tvořivé. Jde o univerzální hodnoty, které prospívají nejen osobnímu životu, ale také harmonii ve fungování společnosti jako celku, pro kterou rodina tvoří základní buňku a formuje novou generaci.

K vizím CPR patří být organizací, „která poskytuje podporu rodinám i jednotlivcům prostřednictvím příležitostí, programů, aktivit, sociálních služeb, vzdělávání a také formou svědectví a vzájemné podpory“. Má výslovně ve svých vizích definováno: „CPR chce, aby lidé byli před vstupem do manželství i v jeho průběhu dostatečně informováni, vzděláváni a připravováni na prožívání rodinného života.“

Školský preventivní program respektuje, že se dítě v křehkém období dospívání teprve učí přijímat odpovědnost za své činy. Leckdy dojde k rozhodnutím, která mohou ovlivnit celý budoucí život mladého člověka (např. volba partnera, nástup rizikového chování). CPR chce být mladým lidem k dispozici v tomto čase plném úskalí a pomoci jim předejít mnoha sociálně-patologickým jevům. Cílená prevence rizikového chování je zjevně optimální pro období školní docházky.

2. PODSTATA PROGRAMU ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA

2. 1 POSLÁNÍ PROGRAMU ŠOŽ

Posláním ŠOŽ je inspirovat dospívající mladé lidi k pozitivnímu pohledu na sebe sama, na lidskou důstojnost, lásku, manželství a ukázat pozitivní význam lidské sexuality ve vztahu lásky.

2. 2 VIZE A CÍLE

Vize Školy osobního života: ŠOŽ chce být programem, který otevřeně pojedná o sexualitě a sexuálním chování, a to pozitivně, v kontextu vztahu, se zřetelem na všechny významy sexuálního života, jak vztahový, tak plodivý. ŠOŽ tím vykresluje reálnou pozitivní variantu přístupu k vlastní sexualitě. Vůči této pozitivní variantě pak diskutuje rizikové sexuální chování. Sděluje kvalitní odborné informace, vykresluje zkušenosti osobních příběhů z poradenské praxe a vlastních programů CPR, dodává odvahy k pozitivnímu pohledu na

člověka a lásku, poskytuje zážitek úcty k lidské důstojnosti a pomáhá k plnění aktuálního vývojového úkolu dospívajících.

ŠOŽ tedy poskytuje dospívajícím lidem podporu ve dvou rovinách: pro přítomnost, období dospívání a formování osobnosti, a za druhé pro budoucnost, pro manželství a založení rodiny v dospělosti.

Program má ambice, aby účastník – mladý člověk v období dospívání:

- ✓ dostal kvalitní informace na kognitivní rovině, propojené z oborů biologie pohlavní soustavy, fyziologie, infekčních chorob (STI), s prvky psychologie a sociologie,
- ✓ prožil reflexi na emoční rovině díky příběhům a popisovaným příkladům,
- ✓ aktuálně přímo v průběhu hodin pocítil, že je respektován jako osoba s lidskou důstojností,
- ✓ získal příspěvek ke vědomí vlastní identity (tedy ke splnění vývojového úkolu dospívání);
 - k sebereflexi, uvědomění svobodné vůle, vlastního rozhodování,
 - pochopení pojmu „hodnoty“ a toho, že si sám vybírá hodnoty, které bude zastávat,
 - podporu pozitivního hodnocení sebe sama,
 - propojení vědomí svobody se zodpovědností za vlastní rozhodování,
- ✓ byl povzbuzen k odvaze věřit, že kvalitní vztah lásky je reálně možný – věřit v dobrou životní perspektivu v osobním životě,
- ✓ nahlédl rizikové sexuální chování jako neblahé a škodlivé odklonění od společenské normy,
- ✓ zamířil k cíli mít v dospělosti věrný a jedinečný vztah, na kterém vybuduje fungující rodinu.

Cílem je ukázat otevřený a zásadně pozitivní pohled na lidskou sexualitu v kontextu vztahu tak, aby dospívající nahlédli rizikové sexuální chování jako neblahé a škodlivé a aby dostali povzbuzení založit v přiměřeném věku kvalitní vztah lásky, na kterém budou moci vybudovat fungující rodinu.

Program by měl u významné části účastníků (těch, kteří vyrůstají v neharmonickém prostředí, neúplných, narušených rodinách) přispět k přerušení negativního transgeneračního přenosu.

V konečném důsledku by měl přispět společnosti jako celku, zvýšit pravděpodobnost, že účastníci v dospělosti budou schopni žít takovým rodinným životem, aby poskytli další generaci dětí přirozeně kvalitní prostředí pro vývoj.

2. 2. 1 DLOUHODOBÉ CÍLE PROGRAMU ŠOŽ

Centrum pro rodinu a sociální péči z. s. chce program poskytovat dlouhodobě, na základě odhadu společenské potřeby. Jeví se, že spolupráce školy a poskytovatelů preventivních programů s rodinou, ve které je dítě vychováno, bude potřebná prakticky trvale, s výhledem do vzdálené budoucnosti. Ze širokého úhlu pohledu podpora mládeže v období dospívání pomůže ozdravení další generace společnosti. Dlouhodobými cíli se v organizaci rozumí:

- ✓ Poskytnout program všem školám – zájemcům na území Statutárního města Ostravy a alespoň třiceti dalším školám Moravskoslezského kraje, příležitostně i dalších krajů.
- ✓ Podle zásady přiměřenosti realizovat odpovídající témata pro všechny ročníky základní školy a pro střední školy.
- ✓ Kvalitně realizovat téma, za vhodnou časovou dotaci považuje rozsah 4 hodiny v daném ročníku.
- ✓ Pro dospívající v klíčovém období osmého nebo devátého ročníku základní školy preferovat variantu 6 hodinového programu, buď ve třech dvouhodinových blocích, nebo v projektových dnech školy apod.

- ✓ Vyškolit a zaměstnat pět dvojic lektorů, tím zvýšit kapacitu nabídky pro území Moravskoslezského kraje.
- ✓ Zajistit finanční zabezpečení a technické zázemí pro lektory, kteří by vyjížděli mimo Ostravu, konkrétně provoz auta, počítače a projektory.
- ✓ Trvale pokračovat v pořádání akreditovaných seminářů DVPP, které by sloužily k proškolení pedagogů a k maximálnímu propojení práce učitele před programem a v návaznosti na něj tak, aby přinesl největší možnou posilu osobnostního vývoje žáků – na poli rozvinutí sexuality na její zralou úroveň, k integraci do vlastního sebepojetí mladých lidí a k integraci do zralých vztahů v dospělosti. V rámci DVPP se jedná o tři různé 6 hodinové semináře, 16 hodinový seminář a velký kurz v rozsahu 80 hodin.
- ✓ Postoupit know-how programu dalším organizacím, které se věnují prevenci, s vyškolením lektorů, umožněním náslechu a praxe, poskytováním intervizí.

2. 2. 2 STRATEGICKÉ STŘEDNĚDOBÉ CÍLE

- a) Poskytnout program alespoň 2 000 účastníkům během školního roku.
- b) Distribuovat tiskovinu se základními tezemi klíčových témat ŠOŽ, pro snazší zapamatování vzdělávacích prvků v ŠOŽ, ve kvalitním plnobarevném provedení, odpovídající věku účastníků.
- c) Rozšířit v rámci ŠOŽ realizaci interaktivního programu „sexuální výchovy“ odpovídající žákům prvního stupně základní školy (lekcí 1), který děti citlivou formou uvede do vztahové a sexuální problematiky.
- d) Dále školit lektory, nabízet nové školení pro práci s dětmi na prvním stupni ZŠ a seminář „Prevence rizikového sexuálního chování“ s akcentem na téma konzumace pornografie.
- e) Uspořádat dvoudenní výměnu zkušeností – formou panelové diskuse - s organizacemi, které poskytují preventivní programy zaměřené na výchovu ke vztahům a ke zdravé integraci sexuality (rok 2024).
- f) Posílit spolupráci se školními metodiky prevence v rámci DVPP, poskytovaného CPR.
- g) Spojovat tři cesty prevence rizikového sexuálního chování, kromě programu pro dospívající a DVPP posilovat první a nejpřirozenější prevenci – výchovu v rodině; poskytovat přednášky pro rodiče.

2. 2. 3 SOULAD CÍLŮ SE SYSTÉMEM KOMPLEXNÍHO PREVENTIVNÍHO PŮSOBNÍ

Primárně je žádoucí, aby se mladí lidé v době navštěvování 2. stupně základní školy a ve věku střední školy zcela vyhlí všem projevům rizikového chování ze souboru SRCH D. Jde o prožití doby dopívání tak, aby došlo – slovníkem vývojové psychologie – ke splnění vývojového úkolu, ke zformování identity. Z podstaty syndromu rizikového chování plyne, že se jednotlivé složky navzájem potencují. Program ŠOŽ se zaměřuje konkrétně na prevenci rizikového sexuálního chování, ale automaticky snižuje riziko dalších projevů SRCH D. Program je v souladu s působením jiných proto, že odpovědné sexuální chování je potřebné velice široce, prakticky u každého jedince, napříč celým spektrem dospívajících mladých lidí.

2. 3 CÍLOVÁ SKUPINA

2. 3. 1 ZÁKLADNÍ RÁMEC PROGRAMU

Program Škola osobního života je dostupný žákům základních a středních škol bez ohledu na pohlaví, rasu, jejich politické přesvědčení, náboženství, právní či společenské postavení, fyzický stav, stupeň vzdělání a socioekonomické možnosti. Cílová skupina je vymezena věkem.

2. 3. 2 ŠÍŘE CÍLOVÉ SKUPINY A ODPOVÍDAJÍCÍ LEKCE PROGRAMU

Program je po letech získávání praktických zkušeností rozložen prakticky na celý průběh základní školní docházky. Původně byl zaměřen převážně na žáky osmých a devátých tříd základních škol nebo odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Podstatnou okolností pro efektivní výchovu k odpovědnému sexuálnímu chování je ovšem postupné uvádění do zdravého postoje k sexualitě, a proto jsou lekce vypracovány pro všechny třídy, od prvního ročníku. Odpovídají zásadě přiměřenosti, navazují na sebe, zohledňují postupný rozvoj účastníka, fázi nástupu dospívání a finální vedení k hodnotové reflexi.

Pro děti na prvním stupni má ŠOŽ lekci „Jak se rodí rodina“, jednak formou interaktivit, jednak formou audiovizuálně zpracovaného příběhu, kde se kladou základy sexuální výchovy a lekce přirozeně reaguje na skutečnost, že již malé školní děti bývají konfrontovány se sexuálními obsahy a potřebují základní vysvětlení. Pro žáky pátých a šestých tříd má velmi osvědčené a klíčové téma o dospívání „Cesta k dospělosti“, které má shrnout všechny změny dospívání a pojit, aby jim žák rozuměl dříve, než nastanou. Dvě dvouhodinové lekce pro sedmou třídu nesou každá vlastní název, jednak „Růst a zrání osobnosti“, jednak „Chopení a namlouvání“.

Za zcela rozhodující období pro dospívajícího mladého člověka lze považovat závěr základní školy, osmou a devátou třídu. Pro tyto dva poslední ročníky má program Škola osobního života pět lekcí, které ovšem tvoří vzájemně provázaný obsah, argumentace každé z nich potencuje ostatní, a proto je ani nelze sjednat se školou izolovaně. Pojednávají o vztazích, zahrnutí sexuálního života, o sexuálním startu, plodnosti, odpovědném rodičovství i o rizikových jevech. Vždy jde o komplexní program, neboť jedině tak mohou dospívající účastníci dosáhnout potřebné hodnotové reflexe.

ŠOŽ je k dispozici rovněž pro žáky středních škol, je vymezena věkem 7-17 let. Cílovou skupinou jsou tedy děti v období školní docházky, žáci i mladí v období dospívání. Lze je charakterizovat jako „zasazenou populaci“, pokud je sledován výskyt rizikového sexuálního chování, třebaže v jejich rodinném prostředí není tzv. sociální zátěž a komplikující faktory, tedy výskyt rizikového chování realizovaného členem rodiny. Společenské prostředí svými negativními jevy zasahuje všechny děti.

Program je pojatý pozitivně, poukazuje na kladné hodnocení jak jednotlivce, tak vztahu lásky, o sexualitě mluví jako o významné výbavě pro kvalitu života, a proto je přiměřený pro celé třídy. Tedy děti, pocházející z harmonického rodinného prostředí, mohou také čerpat užitek z účasti na programu – třebaže tímto užitek je „pouze“ potvrzení kladných hodnot. Je samozřejmé, že přínos je významnější pro žáky, kterým se nedostalo v rodinném zázemí formace na bázi „vztah, vzor, poučení“, jak výchovné působení popisoval prof. Matějček. Dospívající z narušeného rodinného prostředí nemají pozitivní očekávání, spíše projevují beznaděj, netroufají si očekávat pozitivní vztah a nakonec se snáze uchýlí k rizikovému sexuálnímu chování, totiž zahájí předčasný sexuální život pouze pro získání falešného sebepotvrzení. Jsou tedy tou částí cílové skupiny, která potřebuje výslovnou podporu a která vlastně podnítila vznik programu Škola osobního života.

2. 3. 3 CHARAKTERISTIKA CÍLOVÉ SKUPINY PODLE VÝVOJOVÉHO OBDOBÍ

Vývojová psychologie předkládá zřetelné vodítko, jak má lektor rozumět cílové skupině, co má předpokládat a co posilovat v žáku, který je mladým dospívajícím. Má-li jedinec pozitivně žít svou sexualitu, potřebuje, aby se během dětství a dospívání postupně rozvíjela. Rozvinutí sexuality na zralou úroveň je možné pozorovat ve všech stádiích, která popisuje vývojová psychologie podle E. Eriksona. O žádném

životním období nelze říci, že má menší důležitost. Sexualita je natolik bytostnou součástí jedince, že bude ovlivněna plněním každého vývojového úkolu, od vzniku základní důvěry v kojeneckém období, která založí ctnost naděje, přes první uvědomění vlastního já a vzniku základů vůle, k rozvoji iniciativy, tedy aktivní schopnosti soustředit se na cíl nebo odhadnout výsledek v předškolním období. Školní období pak přináší zážitky radosti z vykonané práce, rozvine se snaživost a dítě nabude ctnost kompetentnosti, základní schopnost být aktivní a činný.

Přesto lze zaměřit nejvíce pozornosti na období dospívání, na budování identity. Všechna předchozí období se nyní jakoby zúročují a vývoj osobnosti finišuje. Dospívající má dojít k realistickému sebeuvědomění, hledá a nalézá odpovědi na základní otázky, kdo jsem a kam směřuji, jaké mám silné stránky a jaké meze. Významný je v tomto období vliv vrstevníků, skupinová identita může na čas nahrazovat vyvíjející se, tedy nedokonalou osobní identitu. Při splnění vývojového úkolu, při zformování vlastní identity mladý člověk nabude ctnost věrnosti. Dobuduje se tedy soubor ctností a předpokladů, aby zrale vstoupil do své dospělosti.

Rozvinutí sexuality na zralou úroveň má dospět ke schopnosti navázat intimní vztah na bázi dávání. Vývojově lze takto shrnout charakteristiku období mladé dospělosti. Nese název „stádium intimity“. Je potřeba zdůraznit, že dospívání, stádium budování identity, ještě nemá předpoklady pro vztah lásky, často používaný termín „první lásky“ je spíše obrazný a popisuje vztahy zamilovanosti. Schopnost vstoupit do partnerského vztahu v pravém slova smyslu, se schopností partnerské solidarity, přinášení obětí nebo řekněme sebedarování, se právě předpokládá až ve stádiu intimity, řečeno vývojově. Tam, v mladé dospělosti, už se uvádí láska jako nabytá ctnost.

Cílová skupina je v období dospívání. Lektor musí počítat se silným vrstevnickým vlivem a vnímat, že působí na celý kolektiv. Tím chrání mladého člověka před pádem do rizikového chování. Dále vychovatel počítá s přiměřeností prvních lásek, které ovšem u adolescenta slouží nejvíce k lepšímu poznání sebe sama. A naopak, vychovatel by vůbec neprospěl, kdyby třeba i jen bezděčně posiloval v dospívajícím názor, že prožívá skutečný vztah lásky. Na úrovni vztahů je znamením zrale rozvinuté sexuality, že známost, výlučný a jedinečný vztah, mladý člověk plánuje až na dobu dospělosti, kdy si je jistý sám sebou, protože vývojový úkol období dospívání je již splněn. Vždyť se také vývojově popisují i negativní možnosti. V období dospívání konkrétně to, že pokud se do dospívání zasáhne silným podnětem, až otřesem, je možné, že ke zformování identity ve smyslu sebepřijetí nedojde. Silným podnětem nemusí být jenom nemoc či úmrtí v blízkém okolí, ale stejně tak pád do rizikového chování, setkání s drogou nebo právě předčasný sexuální start a pokus o partnerský vztah v situaci, kdy její osobnost ještě není připravena unést se všemi nároky.

Při této charakteristice cílové skupiny by bylo megalomanické plánovat, že preventivním programem zajistíme dokonalý osobnostní rozvoj, a to všech. Proto má Škola osobního života poslání velice střízlivé, má mladé lidi inspirovat ... Cíle říkají „informovat“, „pomoci k reflexi“, „přispět k formování identity“ a „dodat odvahy“.

2. 4 VÝCHODISKA ŠKOLY OSOBNÍHO ŽIVOTA

Preventivní program je výchovou ke zralým vztahům, ke vztahům se zdravou integrací sexuality. Odborně se opírá o autoritu dorostového lékařství. „Rozvinutí sexuality na její zralou úroveň je předpokladem pro její uspokojivé fungování v dospělosti. V této souvislosti znamená sexualita mnohem více, než pouze tělesný sex: zahrnuje to, jak člověk vidí sám sebe jako muže nebo ženu ve společnosti; jaký má vztah k mužům

a ženám obecně i k jedné určité blízké osobnosti; znamená to schopnost navázat a udržovat intimní vztah na bázi dávání.“ (Strasburger, 1991)

Preventivním programem se vstupuje do výchovy, která ovšem běží už od nejútlejšího věku. Vychází z názoru, že každý lidský jedinec je přirozeně vybaven žít ve vztazích a že člověka je potřeba vnímat jako sexuální bytost (sexualita je součástí jeho identity). Je zde cíl aktivně přispět k formování zralých osobností mladých lidí se zdravou integrací sexuality.

Východiska, na kterých stavíme:

- ✓ každý lidský jedinec je přirozeně vybaven žít ve vztazích.
- ✓ Člověka je potřeba vnímat jako sexuální bytost (sexualita je součástí jeho identity).
- ✓ Osobnost se formuje výchovou především v rodině, skrze vztah, vzor i poučení.
- ✓ Dítě má v každém životním období specifický vývojový úkol, odborně je žádoucí respektovat poznatky vývojové psychologie.
- ✓ Součástí výchovy, které se dotýkají sexuality, se vyskytují od nejútlejšího věku, patří k nim vytvoření základní důvěry v kojeneckém období, uvědomění vlastního já a vznik základů vůle v batolecím a předškolním období, proto je těžiště výchovy ke zdravé integraci sexuality v rodině.
- ✓ Rodiče si ne vždy uvědomují svou úlohu, ale je možné je odborně vybavit i motivovat, není tedy nutné považovat rodiče za pasivní a rovnou přesouvat osobní vztahovou (sexuální) výchovu dětí do kompetence školství.
- ✓ Škola může být příspěvkem, doplňkem nebo pomocníkem, zvláště pro děti ze sociálně neharmonického prostředí, pokud její výchovné působení vede ke spojení informací a společensky zdravých hodnot.
- ✓ Za žádoucí společensky potřebnou normu považujeme zakládání věrného, monogamního, trvalého vztahu, ověřeného kvalitní dobou známosti, vyjádřeného manželstvím, kde se spojuje kladné hodnocení sexuality a sexu s úctou k plození dětí a k rodině.
- ✓ Výchova k odpovědnému užívání sexuality, pokud zahrne vědecké poznatky o zdraví fyzickém, psychickém i sociálním, ale zároveň bude vedena se znalostmi o rizikovém sexuálním chování a SRCH D (syndromu rizikového chování dospívajících), si žádá abstinenci v době dospívání a věrnost v trvalém vztahu v dospělosti.
- ✓ Výchova k „bezpečnějšímu sexu“ ve smyslu používání kondomů je pro dobu dospívání sekundární prevencí, je tedy pro osoby, které volí rizikové chování.
- ✓ Pojem plánované rodičovství není totožný s propagací antikoncepce.
- ✓ Plánování rodičovství je projevem odpovědnosti, motivace k plánovanému rodičovství však nesmí zastínit pozitivní hodnotu plození (není největší hodnotou dovednost nemít děti); rodičovství je pozitivní hodnota.
- ✓ Plánované rodičovství je možné praktikovat v zásadě jedním ze dvou přístupů, buď používáním přirozených metod, tedy pomocí znalostí o fyziologii plodnosti a periodické abstinenci, nebo používáním antikoncepce.
- ✓ Znalosti o přirozeném střídání plodných a neplodných období rozhodně patří k informacím, na které má dítě právo a které odpovídají pedagogické zásadě přiměřenosti.
- ✓ Speciální důraz pro dospívající je kladen na hodnotu lidské svobody, na svobodu spojenou s odpovědností za vlastní rozhodnutí a činy.

2. 5 OBSAH PROGRAMU – TEMATICKÉ OKRUHY

1. Jak se rodí rodina

Lekce pro žáky od 1. do 4. třídy. Lekce má dvě formy. Používá buď hravé aktivity a výklad lektorky, nebo audiovizuální aplikaci (film) – krátce hraný příběh dvojice, s animovanými pasážemi s postavičkou miminka a doktora, kteří v diskusi položí „základy sexuální výchovy“, jak ukládá RVP. Především vysvětlí základní učivo o pohlavní soustavě i vznik a vývoj dítěte, zasazený do života mladé dvojice. Využívá se interaktivní zapojení dětí.

2. Cesta k dospělosti

Lekce pro žáky od 5. do 6. třídy. Je rozdělena na část, připravující na fyzické změny, související s dospíváním, a část věnovanou psychosociálním změnám. Tělesné i psychické změny jsou pojaty jako příprava na vztahy v dospělosti a na možné založení rodiny. Lekce má shrnout přehled změn, které budou u dětí nastupovat, dříve, než nastanou, a především má dát žákům na začátku dospívání motivaci a pozitivní vizi budoucího zodpovědného navazování vztahů.

3. Růst a zrání osobnosti

První část programu pro sedmou třídu, interaktivní dvouhodinová lekce na podporu sebepřijetí v dospívání. Slouží jako příprava na téma sexuality a navazování osobních vztahů, které jsou v programu od osmé třídy; zvládnuté sebepřijetí je nutným předpokladem pro zdravou osobnost.

4. Chození a namlouvání

Pro sedmou třídu – navazující část. Žhavé téma pro dospívající, reflektující nejčastější otázku, kterou kladou. Vysvětlení cíle, smyslu, logiky osobních vztahů, které vede k vlastní reflexi žáků. Lekce zajišťuje vytvoření odpovědných postojů na základě porozumění a hodnotové reflexe žáků.

5. Já a moje vztahy

Úvodní hodina komplexního programu pro osmé třídy. Mluví se o výhledu do dospělosti, potřebě prožívat vztahy, o zralé lásce, o sexualitě. Sexualita je představena jako vysoce pozitivní hodnota, ke které lze přistupovat s úctou, odpovědností a smysluplně. Charakterizujeme zamilovanost, náplň doby chození. Na drobných příbězích z praxe hledáme klíč, jak budovat kvalitní a perspektivní vztah.

6. Ohrožení pornografií

Aktuální lekce, pokud si ji škola přeje, reagující na zájem dospívajících – téma vzešlo z evaluací. Připomíná, že sama sexualita je pozitivní hodnota, ale rizika vyplývají z pokřiveného přístupu a zneužití. Přispívá k vytvoření dovedností nenechat se pornografií poškodit

7. Láska a početí dítěte

Propojujeme školní učivo biologie o pohlavní soustavě, oplodnění, těhotenství a o vývoji dítěte s učivem výchovy ke zdraví. Akcentujeme ty údaje, které jsou potřebné pro praktický život. Je zdůrazněna potřeba spojit rodičovství až se zralým vztahem muže a ženy. V této lekci s potřebnou dávkou opatrnosti uvádíme základní informace o interrupci. Svobodně zvolené těhotenství ovšem představujeme jako velkou hodnotu. *Ponecháváme prostor pro dotazy a diskusi.*

8. Odpovědné rodičovství

Hovoří se o odpovědném přístupu k plodnosti, rodičovské roli. Podrobněji a z lékařského hlediska se proberou druhy antikoncepce, krátce riziko sexuálně přenosných chorob. Odpovědné chování je výslovně

spojováno se zdrženlivostí v době dospívání. Zmiňujeme kontrast sociálně-patologických jevů a odpovědného jednání, které vede k dlouhodobě stabilnímu osobnímu životu.

9. Zdravá sexualita

Výběr partnera může zásadně ovlivnit budoucí život mladého člověka. Otevřeně probíráme fakta o lidské sexualitě; s tím, že odpovědnost spočívá ve výběru partnera a ve způsobu sexuálního chování, včetně upozornění na negativní následky rizikového chování a zdravotní dopady samotného předčasného sexu. Je zde pasáž o rizicích sexuálně přenosných infekcí. Argumentujeme pro dlouhodobě stabilní osobní život. Znovu připomínáme, že sexuální život je hodnota, ke které lze přistupovat s úctou, citlivě a jemně. *Dotazy určí, co žáci (studenti) chtějí podrobněji prohovořit.*

3. ETICKÝ KODEX PRACOVNÍKŮ PROGRAMU ŠOŽ

Kodex je pro pracovníky programu závazný. Porušování tohoto kodexu může být posuzováno jako porušování pracovní kázně se všemi vyplývajícími důsledky. Pracovníků se týká ohlašovací povinnost pouze v případech určených platnými zákony ČR.

3.1 OBECNÉ ETICKÉ ZÁSADY

- A. Činnost a aktivity organizace jsou založeny na hodnotách důstojnosti každé lidské osoby a lidských práv, která jsou vyjádřena v Chartě lidských práv Spojených národů a v Listině základních práv a svobod; dále se řídí zákony tohoto státu.
- B. Pracovník ctí nezadatelnou důstojnost každé osoby bez ohledu na její původ, etnickou příslušnost, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské vyznání, politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.
- C. CPR má definovány čtyři hodnoty, které jsou provázány s posláním organizace:
 - ✓ Úcta ke každému lidskému jedinci od početí do přirozené smrti.
 - ✓ Respektování lidské důstojnosti, svobodné vůle, otevřenost životu.
 - ✓ Solidarita, podpora a pomoc potřebným.
 - ✓ Rodina založená na manželství muže a ženy.

Mezi další důležité hodnoty řadíme právo na autonomii, seberealizaci, soukromí a diskrétnost.

- D. Právo každého jedince na seberealizaci má hranici, pokud dochází k omezení takového práva u druhých osob.
- E. Profesionální odpovědnost má prioritu před osobními zájmy.

3.2 ETICKÉ ZÁSADY VE VZTAHU KE KLIENTŮM

- F. Pracovník respektuje klienta jako rovnocenného partnera se všemi občanskými právy a povinnostmi, včetně jeho zodpovědnosti za své zdraví.
- G. Respektování osobnosti a lidské důstojnosti – pracovník dodržuje tyto postoje:
 - a. východiskem při jednání s účastníkem programu je úcta k osobě a k její důstojnosti,
 - b. úcta k individualitě a respekt k odlišnosti,
 - c. nesnižuje se důstojnost klienta ani v emočně vypjaté situaci,

- d. respektuje právo klienta vyjádřit vlastní názory, postoje, pocity, přání, potřeby a rozhodnutí,
 - e. ctí a naplňuje právo klienta na podložené informace.
- H. Respektování práva na soukromí a důvěrnost sdělení.
- a. data a informace požaduje jen s ohledem na potřebnost při zajištění služeb ve prospěch účastníka (klienta, hosta),
 - b. považuje vše, co je vysloveno účastníky, za důvěrné (citlivé údaje),
 - c. žádnou informaci o účastníkovi (klientovi, hostu) nepoužije bez jeho souhlasu,
 - d. pokud získané informace použije (např. ke studijním účelům – kazuistiky, statistické zpracování, zprávy pro instituce), vždy garantuje anonymitu osobních a citlivých údajů; výjimky stanovuje zákon (spolupráce s OSPOD, „ohlašovací povinnost“).
- I. Pracovníci organizace jednají v duchu nezávislosti:
- a. při výkonu své pracovní pozice postupuje nezávisle na osobních postojích a názorech v oblasti politiky, vztahu k jednotlivým skupinám obyvatel,
 - b. nezávisle vůči orgánům, institucím, případně dárcům, kteří by mohli sledovat vlastní ideologické nebo finanční (apod.) zájmy; řídí se posláním CPR a cílem dané aktivity/služby.
- J. V případě střetu zájmů pracovník včas upozorní klienta na tuto možnou kolizi a odkáže jej na možnost nebo organizaci, kde tato okolnost nehrozí.
- K. Profil pracovníka ve vztahu ke klientům:
- a. je vybaven dostatečnou mírou odborných informací,
 - b. stále prohlubuje své znalosti, samostudiem, případně celoživotním vzděláváním,
 - c. projevuje dobrou vůli pomáhat na základě znalostí, dovedností a zkušeností jednotlivcům i skupinám při jejich rozvoji,
 - d. pohotově reaguje na dění ve skupině, dovede rozlišit, nakolik má rozvinout téma,
 - e. je zdvořilý a jedná podle pravidel společenského chování,
 - f. vyzařuje úctu a respekt,
 - g. srozumitelně se vyjadřuje,
 - h. oceňuje přátelskou atmosféru, aktivně přispívá k jejímu vytváření,
 - i. při reakci na názor účastníka (klienta, hosta) mu vždy dovede projevit respekt,
 - j. v případě řešení problémů hledá možnosti, jak příslušníky cílové skupiny do řešení zainteresovat.
- L. Pracovník je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti se svým působením v preventivním programu a které se vztahují k cílové skupině;
- a. povinnosti mlčenlivosti jej může zbavit sám klient nebo jeho zákonný zástupce písemným prohlášením,
 - b. i v případě písemného záznamu o zbavení mlčenlivosti pracovník situaci zváží a – pokud to vyhodnotí jako vhodné v zájmu klienta – mlčenlivost dále zachová,
 - c. výše uvedeným nejsou dotčena příslušná ustanovení trestního řádu a povinnost vypovídat před orgány činnými v trestním řízení.
- M. Pracovník respektuje právo účastníka programu nebo klienta podat stížnost na průběh nebo kvalitu poskytovaného programu.

3. 3 ETICKÉ ZÁSADY VE VZTAHU K ZAMĚSTNAVATELI

- N. Pracovník přijímá a uplatňuje závazky v souvislosti s tímto kodexem v návaznosti na to, že zaměstnavatel vytváří podmínky, které to umožňují.

- O. Pracovník plní odpovědně své povinnosti vyplývající za závazků svému zaměstnavateli, případně ze závazků dobrovolnické smlouvy.
- P. Pracovník dodržuje určenou pracovní dobu, a to s ohledem na případy, které vyžadují neodkladné řešení.
- Q. Pracovník dodržuje zásadu naprosté mlčenlivosti o výši mzdy včetně případných odměn, je zavázán nesdělovat výši mzdy ani v kolektivu, ani navenek.
- R. Pracovník se snaží ovlivňovat pracovní postupy s ohledem na co nejvyšší úroveň služeb.
- S. Pracovník jedná v duchu etických zásad kolegiality:
- a. respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků, spoluprací s nimi zvyšuje kvalitu své práce,
 - b. respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů, připomínky k nim sděluje diskrétně a vhodným způsobem,
 - c. dojde-li k situaci, že pracovník předává klienta do péče kolegovi nebo jinému odborníkovi, pak jej, po vydání klientova písemného souhlasu, může informovat o dosavadním průběhu interakce při realizaci programu,
 - d. upřednostňuje týmovou práci před separací a individualistickým pojetím výkonu práce.
- T. Etické zásady ve vztahu k odbornosti – pracovník má:
- a. zajistit, udržet a rozvíjet svou profesionální kompetenci,
 - b. aktivně využívat supervizi,
 - c. mít snahu o zvyšování odborné úrovně své práce,
 - d. zvyšovat své znalosti celoživotním vzděláváním,
 - e. dbát na udržování prestiže své služby.
- U. Osobnostní předpoklady – tzv. klíčové způsobilosti:
- Klíčové způsobilosti představují zásadní vlastnosti a dovednosti, které jsou v CPR předepsány pro zajištění žádoucích hodnot a efektivního pracovního výkonu. Čtyři klíčové způsobilosti jsou určeny pro všechny pracovníky CPR (včetně vedoucích) a další tři způsobilosti mají manažerský charakter a týkají se pouze vedoucích pracovníků. Zvláštní nárok je na nejvyšší vedoucí.
- a. Pro všechny pracovníky v CPR (včetně vedoucích):
- etika - bezúhonnost, loajalita, soulad s etikou CPR (znamená především úctu ke každé lidské osobě a ke svobodě jednotlivce, respekt k manželství jako základu rodiny; solidaritu a pomoc potřebným, pravdivost, pokoru), respekt ke křesťanským hodnotám;
 - samostatnost - aktivní přístup k práci: iniciativa, pracovitost, řešení problémů, orientace na klienta, schopnost učit se;
 - sebeřízení - řízení svého času a práce: plánování, určování priorit, sebekontrola, důslednost, vytrvalost, spolehlivost;
 - týmová práce - efektivní práce v týmu: sledování cíle týmu, komunikace a spolupráce s kolegy, respekt k vedoucímu týmu.
- b. Pro vedoucí pracovníky CPR:
- řízení týmu - řízení týmu po ekonomické, organizační a personální stránce: vize, plánování, rozhodování a kontrola;
 - vedení lidí - efektivní jednání s lidmi: úkolování, porady, podpora, pochvala/kritika, delegování, sjednocování zájmů;
 - prezentace - prezentační dovednosti: schopnost reprezentovat, přesvědčit a ovlivnit, zastupování organizace navenek.

- c. Pro vedoucí středisek a členy VR:
 - ztotožnění s křesťanskými hodnotami, na kterých je vystavěno poslání CPR.¹
- V. Pracovník se chová vždy tak, aby nepoškodil dobré jméno organizace, nejen v pracovní době, ale se zvláštní pečlivostí také – nebo především – mimo ni; uvědomuje si, že podle jeho projevů vnímá organizaci veřejnost.

4. PRÁVA KLIENTŮ PROGRAMU ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA

Klientem se rozumí objednavatel programu, tedy škola, školské zařízení, skupina účastníků, zpravidla třída, a jednotlivec – žák, rodič, zákonný zástupce.

- A. Program je klientům dostupný bez ohledu na rasu, původ, národnost, pohlaví, náboženské vyznání, politické přesvědčení, právní či společenské postavení a socioekonomické možnosti.
- B. S ohledem na povahu programu se zohledňuje věk účastníků, aby byla zachována pedagogická zásada přiměřenosti, ze stejného důvodu se zohledňuje případný nefyziologický psychický stav.
- C. Klient má právo být seznámen s posláním a cíli programu i organizace.
- D. Klient má právo na kvalifikované zajištění programu (odborná, profesionální práce, prováděná s porozuměním).
- E. Účastník preventivního programu má právo na to, že:
 - a. je respektován jako svébytná osoba,
 - b. je respektována jeho lidská důstojnost,
 - c. je respektována jeho svobodná vůle,
 - d. je pro něj vytvořeno podpůrné prostředí bez projevů rizikového chování,
 - e. zaujímá vlastní stanoviska a vyjadřuje vlastní názory – při zachování pravidel komunikace,
 - f. dostane přiměřený prostor k vyjádření svého názoru v diskusi,
 - g. je zachovávána diskretnost a průběh programu se nezveřejňuje mimo skupinu (s výjimkou intervize a supervize – anonymně – a situací, kdy je klienty dán výslovný souhlas),
 - h. je tedy zachováno soukromí účastníka a důvěrnost jeho sdělení,
 - i. v rámci preventivního programu organizace nezískává a neukládá jeho osobní údaje,
 - j. je dodržován soulad s veškerou platnou legislativou.
- F. Účastník nebo jeho zákonný zástupce má právo zbavit lektora jeho mlčenlivosti o skutečnostech, které se ho týkají, a to písemným prohlášením; výjimkou je ohlašovací povinnost, vyplývající ze zákona, ta se účastníkovi dává na vědomí.
- G. V případě potřeby jsou účastníkovi dostupné informace o poradenství při řešení osobního problému a doporučení následné péče; pracovník programu účastníka v tomto postupu podporuje.
- H. Účastník má právo na podání stížnosti a je mu přístupný stanovený postup podání stížnosti. Program ŠOŽ se ve vyřizování stížností řídí metodickým pokynem. CPR má pro celou organizaci souhrn pravidel v tzv. Operačním manuálu, vyřizování stížností je popsáno v „7. OM Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování programů“ – dokument je veřejně přístupný na webu.
- I. Práva a povinnosti klienta a poskytovatele programu jsou součástí veřejného závazku organizace.

¹ CPR má hodnoty, na kterých staví, výslovně vyjmenovány ve vnitřních směrnících organizace:

- ✓ Úcta ke každému lidskému jedinci od početí do přirozené smrti.
- ✓ Respektování lidské důstojnosti, svobodné vůle, otevřenost životu.
- ✓ Solidarita, podpora a pomoc potřebným.
- ✓ Rodina založená na manželství muže a ženy.

5. ORGANIZAČNÍ ASPEKTY

5.1 KRITÉRIA PRO REALIZACI ŠOŽ

Škola – reprezentovaná zpravidla metodikem prevence – kontaktuje CPR a projeví zájem o ŠOŽ.

ŠOŽ se realizuje po vyjednání podmínek a uzavření písemného kontraktu.

Skupinou účastníků je maximálně jedna třída, tedy počet nanejvýš do 32 osob.

- Poskytovatel realizuje ŠOŽ podle závazných dokumentů „manuál“, „metodika“ a „koncepce“, která je dostupná na webové stránce www.prorodiny.cz a v listinné podobě ve Středisku RODINA.
- Školní metodik prevence přebírá odpovědnost za poskytování informací o programu zákonným zástupcům žáků.
- Pracovník programu ŠOŽ provede program ve třídě, kterou poskytne škola, skupinou jsou žáci třídy.
- Bude použita interaktivní tabule nebo dataprojektor a počítač.
- Žáky bude při lekcích programu doprovázet učitel, jak určí škola.
- Během programu platí pro žáky běžná pravidla, určená školním řádem (komunikace, telefony, pitný režim atd.)
- Škola zajistí poplatek ve výši 40 Kč na žáka (od 1. 1. 2023), poskytovatel vystaví příjmový doklad dle platných předpisů. Při realizaci mimo Ostravu se dojednává příspěvek na cestovné lektora (viz 5. 10. 1).
- V oblastech, pro které obdržela organizace na realizaci ŠOŽ dotaci s podmínkou bezplatnosti, se sjednává program zdarma.
- Po provedení programu pracovník ŠOŽ a školní metodik prevence vypracují zprávu stanovenou písemnou formou, kterou obě strany archivují podle vnitřních pravidel školy a organizace.

5.2 MÍSTO REALIZACE A ZÁZEMÍ ŠOŽ

ŠOŽ se provádí ve školách, pracovník po dohodě přichází do třídy, kvůli použití interaktivní tabule se příležitostně používají jiné učebny, jak určí škola.

Pracovníci programu ŠOŽ mají v CPR zázemí ve Středisku RODINA, což jsou pronajaté kmenové prostory organizace. Mají k dispozici kancelář, k technické výbavě patří pro každého notebook, dataprojektor, (plátno ukládané ve skladu), multifunkční zařízení (tiskárna/kopírka/skener), připojení k internetu, úložiště na dokumenty, nábytek je kancelářský, psací stůl, spisová skříň.

Ve Středisku RODINA je velká klubovna s kapacitou 40 osob, ke které je kuchyňka i sociální zařízení, takže je jednoduše možné dohodnout s klientem, že třída absolvuje program u poskytovatele, pokud je to pro školu z nějakého důvodu vhodnější. Za samozřejmé se považuje, že pokud má proběhnout ŠOŽ ve Středisku RODINA, zajistí škola doprovod žáků při přesunu na program podle vlastních pravidel.

5.3 PROCEDURA JEDNÁNÍ SE ZÁJEMCEM O PROGRAM ŠOŽ

- Zájemcem o ŠOŽ se rozumí každý, kdo zareaguje na veřejně inzerovanou nabídku a kontaktuje pracovníka organizace, ať už telefonicky nebo písemně, e-mailem, datovou zprávou apod.
- Zájemce se stává klientem od okamžiku podepsání kontraktu o provedení programu ŠOŽ.

- Pořadí zájemců je chronologické, podle času, kdy kontaktují pracovníka CPR. Pokud dojde k podepsání kontraktu, smluvené termíny jsou závazné a pro další zájemce se tím automaticky zužuje nabídka možných termínů.
- Obsahem úvodního jednání (může se jednat i o sérii jednání, telefonátů, e-mailů) je vzájemné předání informací o poslání, cílech a vizích, podmínkách programu, prostředí pro provedení programu, skupinách účastníků a o potřebách zájemce/ potencionálního budoucího klienta.
- Pracovník programu se dotazuje – zájemce předkládá požadavky:
 - ✓ pro jaké třídy je program žádán, stupeň a počet,
 - ✓ zda zájemce souhlasí s provedením ve dvouhodinových blocích, tedy opakovanými návštěvami jedné skupiny/třídy,
 - ✓ zda má být program proveden ve třídě nebo v jiném prostoru, zde může CPR nabídnout vlastní prostory ve velké klubovně Střediska RODINA,
 - ✓ zda je třída vybavena dataprojektorem nebo interaktivní tabulí,
 - ✓ zda zájemce preferuje určité dny v týdnu, čas,
 - ✓ velikost třídního kolektivu a poměr počtu hochů a dívek,
 - ✓ jaké vztahy se projevují v daném kolektivu,
 - ✓ spolupráce mezi hochy a děvčaty, týmovost třídy,
 - ✓ ve kterých faktorech se žáci třídy jako vrstevnická skupina viditelně ovlivňují,
 - ✓ jaká specifika lze popsat u žáků konkrétní třídy/skupiny,
 - ✓ zda jsou řešeny nějaké projevy rizikového chování ve třídě,
 - ✓ zda zájemce žádá výslovné zohlednění nějakého konkrétního rizikového nebo patologického jevu,
 - ✓ je-li ve třídě žák/žáci, který by z nějakého specifického důvodu potřeboval zvláštní ohled,
 - ✓ jak má škola otázky vztahů a sexuality dané RVP (zvláště oborem Výchova ke zdraví) rozvedeny v ŠVP, která témata z oblasti sexuality lze považovat za probraná,
 - ✓ v jakém kontextu je začleněn program ŠOŽ v Preventivním programu školy.
- Žadatel dostává informace (případně se jedná o potvrzení informací již známých z nabídky)
 - ✓ o podrobnostech programu nad rámec informací, uvedených v nabídkovém listu, případně odkaz a přesné znění metodických dokumentů o programu na webu CPR,
 - ✓ jaké cíle má program naplnit – viz kapitola 2.3: *bylo by megalomaničké plánovat, že preventivním programem zajistíme dokonalý osobnostní rozvoj, a to všech; proto má Škola osobního života poslání velice střízlivé, má mladé lidi inspirovat ... Cíle říkají „informovat“, „pomoci k reflexi“, „přispět k formování identity“ a „dodat odvahy“...*
 - ✓ o způsobu provedení – formou základního sdělení s power-pointovou prezentací, diskusí k ilustrativním příběhům, doplněnou krátkými interaktivitami,
 - ✓ o možných termínech – pracovník ŠOŽ nabízí data a čas, který ještě není rezervován závazným kontraktem pro klienta z dřívějších jednání,
 - ✓ o technice používané v programu – pokud třída není vybavena, pracovník ŠOŽ si přinese vlastní dataprojektor a notebook, potřebuje elektrickou zásuvku a místo na zdi na promítání (ideální, ale nikoliv nutné je promítací plátno),
 - ✓ o předběžné přípravě třídy/skupiny na program tím, že si žáci mají připravit lístečky s podněty (ev. otázkami), které je napadnou v souvislosti s názvem programu,
 - ✓ o zkušenosti, že by učitel měl při sdělení žákům používat název programu, „Škola osobního života“; nebývá prospěšné oznámit: „Budete mít sexuální výchovu“, žáci pak totiž zúží svoje očekávání pouze na technické informace,

- ✓ o poplatku a o způsobu převzetí hotovosti proti vystavení příjmového dokladu CPR, nebo o bezhotovostním převodu na základě faktury, kterou CPR vystaví.
- Pracovník ŠOŽ zachytí písemně závěr z úvodního jednání a převede jej do kontraktu, dokumenty se archivují ve spisové skříni - pro ŠOŽ je veden samostatný pořadač; škola má zpravidla jeden spis.
- Úvodní jednání, vedená e-mailovou korespondencí, pracovník ukládá v počítači v aplikaci MS Office Outlook v samostatné složce doručené pošty; tyto e-maily odstraňuje až po zrealizování programu, zpravidla na konci školního roku. Telefonáty jsou pouze v zápisu, jiným způsobem se nezaznamenávají.

5. 4 KONTRAKT

- Pracovník ŠOŽ vypracuje ve shodě se zápisem z úvodního jednání písemný kontrakt. Obsahem jsou tyto části:
cíl, obsah programu (např. všechna témata z nabídky nebo některá jejich část), rozsah, podmínky realizace programu, postup při nedodržení podmínek, způsob a podmínky pro změnu nebo případné ukončení dohody.
- Uzavření kontraktu:
 - ✓ Koncept/návrh kontraktu pošle zájemci elektronicky jako přílohu e-mailu.
 - ✓ Pokud zájemce chce ještě něco v konceptu kontraktu upravit, probíhá komunikace jako v úvodním jednání, telefonicky, e-mailem, není vyloučena ani osobní návštěva a ústní jednání.
 - ✓ Když zájemce se zněním kontraktu souhlasí, vedoucí ŠOŽ jej vytiskne ve dvou provedeních, orazítkuje a podepíše; odešle zájemci poštou.
 - ✓ Zájemce připojí podpis a razítko školy (nebo zařízení) a jeden stejnopis vrátí CPR, a to buď výtisk posílá na adresu CPR, Středisko RODINA (Syllabova 3039/19e, 703 86 Ostrava – Vítkovice) poštou, nebo jej naskenuje a v elektronické podobě odešle jako přílohu e-mailu na adresu mfridrichova@prorodiny.cz.
 - ✓ Kontrakt lze také podepsat oboustranně elektronickým podpisem a zaslat e-mailem, případně datovou schránkou.
 - ✓ Podepsáním kontraktu se zájemce stává klientem.
 - ✓ Pracovník ŠOŽ zakládá podepsané kontrakty v listinné podobě a archivuje je ještě po dobu následujícího školního roku ve spisové skříni, v pořadači „ŠOŽ“; ke sjednanému kontraktu s konkrétní školou se zakládá vlastní složka, do které se postupně doplní další stanovené písemnosti.

5. 5 SPOLUPRÁCE SE ŠKOLNÍM METODIKEM PREVENCE

ŠOŽ je program, který se ve škole uplatní jako dílčí příspěvek k působení na žáky. Rozhodujícím je Preventivní program školy. První informaci pro školního metodika prevence zajistí nabídka ŠOŽ v dopise nebo e-mailu. Je na jeho zvážení, zda ŠOŽ využije, pak postupuje podle odst. 5.3, probíhá procedura jednání, školní metodik zpravidla reprezentuje školu. V případě shody dospěje k uzavření kontraktu. Rozhodující informace jsou součástí úvodního jednání, jsou uvedeny v kontraktu.

Pro zdárný průběh a efekt ŠOŽ je podstatná vzájemná výměna informací o těchto faktorech:

- jaké vztahy se projevují v daném kolektivu,
- spolupráce mezi hochy a děvčaty, týmovost třídy,
- ve kterých faktorech se žáci třídy jako vrstevnická skupina viditelně ovlivňují,
- jaká specifika lze popsat u žáků konkrétní třídy/skupiny,

- zda jsou řešeny nějaké projevy rizikového chování ve třídě,
- zda zájemce žádá výslovné zohlednění nějakého konkrétního rizikového nebo patologického jevu,
- je-li ve třídě žák/žáci, který by z nějakého specifického důvodu potřeboval zvláštní ohled,
- jak má škola otázky vztahů a sexuality dané RVP (zvláště oborem Výchova ke zdraví) rozvedeny v ŠVP, které témata z oblasti sexuality lze považovat za probraná,
- v jakém kontextu je začleněn program ŠOŽ v Minimálním preventivním programu školy.

V den konání lekce programu pracovník ŠOŽ před zahájením promluví se školním metodikem prevence nebo pověřeným učitelem, především proto, aby původní informace aktualizoval.

Po provedení ŠOŽ pracovník zpravidla komentuje průběh lekce ústně, ale zpracuje pro školního metodika písemnou „Zprávu o provedení ŠOŽ“, která má stanovený formát. Archivuje je do konce školního roku, následujícího po roce realizace, ve spisové skříni, ve složce dané školy.

ŠOŽ je program natolik blízký vlastního učebnímu obsahu, tak úzce korespondující s tím, co žádá Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, že se do výuky začleňuje snadno. Proto je možné celou komunikaci uskutečnit také s třídním učitelem, případně jiným pedagogem, kterého škola pověří. Školní preventista nebo pověřený učitel informuje pedagogický sbor o objednání programu způsobem, jaký je pro danou školu obvyklý. Pracovník ŠOŽ se nemusí nutně seznámit s celým pedagogickým sborem.

5. 6 SPOLUPRÁCE S TŘÍDNÍM UČITELEM

Třídní učitel má také pravomoc objednat ŠOŽ pro třídu, pokud to takto stanoví vedení školy. Spolupráci se školním metodikem prevence v tomto případě vlastně vyvolá pracovník ŠOŽ. Třídní učitel zpravidla vybírá poplatek za program a při té příležitosti dává informaci rodičům, že žáci absolvují program ŠOŽ.

5. 7 DEFINOVANÁ KAPACITA PROGRAMU ŠOŽ

Program je poskytován školám a školským zařízením na území Statutárního města Ostrava, po dohodě také ve školách v rámci kraje, CPR postupně také rozšiřuje nabídku do dalších krajů.

Program je možno realizovat také v nízkoprahových zařízeních, klubech apod., pokud cílová skupina odpovídá věkem, potřebnostmi a velikostí.

Kapacita programu podle stávajících zkušeností je nejvýše 1 200 účastníků na jednu lektorskou dvojici během jednoho školního roku. Z hlediska pracovních dnů je kapacita naplněna, pokud jsou sjednány návštěvy škol na tři, příležitostně čtyři z pěti pracovních dní v týdnu. Má se za to, že v jednom dnu lze provést dvě lekce, tedy čtyři školní hodiny. Výjimečně, maximálně může lektor zvládnout tři lekce (což je možno v různých třídách) – tedy šest vyučovacích hodin; pro náročnost na lektory je tato hodinová dotace pouze mimořádná.

Kapacita je předmětem jednání vždy na výroční hodnotící poradě. Zohledňuje se zkušenost právě skončeného školního roku (jaký rozsah a počet hodin školy objednávaly nejčastěji) a počet lektorů pro nastávající školní rok. Definovaný počet účastníků se pro nový školní rok aktualizuje jako součást aktualizace celé koncepce.

5. 8 PLÁN A HARMONOGRAM REALIZACE

Realizační jednotkou je kalendářní rok, což odpovídá projektovému období hlavních donátorů, tedy MŠMT a místní samosprávy.

V srpnu vypracuje vedoucí programu nabídku k rozeslání školám, uvádí v ní také aktuální termín DVPP. Zajistí rozeslání nabídky e-mailem, případně poštou na školy v okruhu Statutárního města Ostrava. Dále zasílá nabídku všem školám, kde proběhla realizace v předešlém školním roce.

5. 8. 1 USTÁLENÝ POSTUP PRO VYTVOŘENÍ HARMONOGRAMU REALIZACE ŠOŽ

Vedoucí a administrátor programu přijímá odezvy na nabídku, zpravidla telefonáty a e-maily, vede jednání se zájemci o program. Je možno sjednávat i pro druhé pololetí školního roku. Pořadí se dodržuje tak, jak přicházejí kontakty zájemců. Výstupem z úvodních jednání je písemný kontrakt s jeho náležitostmi a závazně dohodnutými termíny,

Není stanoven termín, do kdy se zájemci mohou hlásit, ale možnost je ponechána po celý školní rok. V pořadí následující zájemce dostává ovšem zúženou možnost výběru termínů. Dokud kapacita není vyčerpána, může dojít k uzavření kontraktu např. i v dubnu nebo květnu.

Pokud jsou naplněny v každém pracovním týdnu čtyři dny, je kapacita vyčerpána; v takovém případě by byl zájemce – odmítnutý z kapacitních důvodů – pouze zapsán, aby mohl být kontaktován, pokud by došlo k neplánovaným organizačním změnám (odstoupení od kontraktu např. z důvodu karantény na škole apod.).

Přestože se od začátku školního roku zapisuje i na druhé pololetí, v lednu je rozesílána nabídka školám znovu.

Vedoucí a administrátor programu vede diář, ve kterém dny realizace ŠOŽ označuje barevně a názvem školy. Diář je sdílený celému kolektivu lektorů a je také přístupný nadřízenému, vedoucímu Střediska RODINA.

Během školního roku se konají dvě supervize, třetí v době letních prázdnin - mají vyústit v aktualizaci manuálu, případně koncepce.

5. 8. 2 VYTVOŘENÍ PLÁNU REALIZACE PRO ŠKOLNÍ ROK

Místa konání a výběr z nabízených témat – přesná struktura jednotlivých realizací – vyplývá z úvodních hodnocení prostředí. V úvodních jednáních, před podepsáním kontraktu (dokud je škola ještě zájemcem, nikoliv klientem) se domlouvá skladba témat a hodinová dotace. Konstitutivní a klíčové jsou jednak lekce č. 2 „Cesta k dospělosti“ pro mladší dospívající, jednak komplex lekcí č. 5 - 8, tedy soubor lekcí od tématu „Já a moje vztahy“ až po „Zdravá sexualita“. Dále se plánuje specificky podle potřeb zájemce o program, podle případných specifik třídy, klimatu ve třídě, potřeby zohlednit konkrétní jevy v dané skupině apod.

Struktura ŠOŽ je daná, témata mezi první a poslední lekcí se volí individuálně, variabilita je v počtu hodin, každému lze věnovat dvě vyučovací hodiny, ale výjimečné spojení dvou témat do dvouhodinovky je možné. Na objednávku, např. při výskytu výrazně problémových jevů ve třídě, je možno dále navýšit počet hodin a záměrně ponechat větší prostor pro diskusi.

5. 9 OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ DOSTUPNOSTI PROGRAMU ŠOŽ

5. 9. 1 ŠÍŘENÍ INFORMACÍ O NABÍDCE ŠOŽ

Nabídka ŠOŽ je realizována několikanásobně:

- Informace o programu a trvalá nabídka včetně kontaktu na vedoucího je konkrétně v odkazu <https://www.prorodiny.cz/vzdelavani/skolska-prevence/a-104/>, na stránce www.prorodiny.cz. Dvakrát ročně je vypracován nabídkový list se základními informacemi o programu, který organizace posílá ve dvou formách školám na území Statutárního města Ostravy – jeden výtisk v dopise poštou, jeden soubor formou elektronické přílohy e-mailem. Zasílá se vždy před začátkem pololetí školního roku.
- Informace o možnosti poskytnout program ŠOŽ je uvedena v letáčcích organizace (leták CPR, leták Střediska RODINA); vždy je uvedena v tiskovinách pro účastníky DVPP, které organizace pořádá jako akreditovaná instituce k poskytování programů DVPP; je součástí informačního materiálu Poradny pro vztahy a rodinu.
- Informace o možnosti objednat si program ŠOŽ je jednou měsíčně zveřejněna v inzertním časopise Program, který je distribuován zdarma v Ostravě.
- Školu osobního života podle svého uvážení doporučují preventivní pracovníci v PPP a MSK.

5.9.2 MONITOROVÁNÍ VYUŽÍVANÉ KAPACITY

Administrátor programu sestavuje přehled uskutečněných lekcí, formou tabulky, jedna třída zabírá zpravidla jeden řádek. Sbírají se číselné údaje ve tvaru: počet účastníků dané lekce / počet nových, kteří jsou na programu poprvé / počet hodin lekce. Dále je v tabulce název lekce, klient a jméno osoby, která ho zastupuje. Tyto tabulky se archivují po dobu 5 let, souhrnný údaj uvádí ve výroční zprávě – počet účastníků a počet hodin. Pro statistické účely se sleduje také počet škol a tříd.

5. 10 POPLATEK PRO ÚČASTNÍKA

Poplatkem se rozumí finanční částka za účast žáka na preventivním programu. Jde o symbolický poplatek, rozsah lekcí se nezohledňuje – to znamená, že žák platí stejnou částku, ať je posluchačem dvě, čtyři nebo osm školních hodin.

Poplatek je stanovován před začátkem školního roku pro následující školní rok. Výši poplatku navrhuji účastníci výroční hodnotící rady, potvrzuje ji vedení CPR. Poplatek se odvozuje od získaných dotací a grantů, v příznivém případě je možno program poskytovat zdarma.

Pro rok 2023 je poplatek stanoven na 40 Kč. Výše poplatku je uvedena v nabídkovém listu, který je rozeslán školám. Běžnou praxí je, že od žáků vybírá poplatek učitel, pracovník ŠOŽ přebírá od učitele finanční obnos za celou skupinu a vydává učiteli příjmový doklad CPR. Pokud škola upřednostňuje bezhotovostní platbu, CPR vystavuje fakturu.

5. 10. 1 PLATBA ZA REALIZACI PROGRAMU MIMO ÚZEMÍ STATUTÁRNÍHO MĚSTA OSTRAVY

Při realizaci ŠOŽ mimo území statutárního města Ostravy se zpravidla v poplatku navíc promítá částka jako příspěvek na cestovní náklady lektora. Určuje se podle vzdálenosti:

- a) do vzdálenosti 30 km ... poplatek 50 Kč;
- b) do vzdálenosti 30 – 50 km ... poplatek 60 Kč;
- c) při vzdálenosti více než 50 km ... poplatek 80 Kč.

Dále je při realizaci ŠOŽ možné po vzájemné dohodě s klientem – školou – namísto poplatku 40 Kč za žáka fakturovat počet provedených vyučovacích hodin plus příspěvek na cestovní náklady lektora. Pro školní rok 2023/2024 je stanovena hodinová sazba na 350 Kč + DPH dle platné sazby.

Pracovník na pracovišti předává peníze a kopii příjmového dokladu do pokladny, dále se postupuje podle vnitřních pravidel CPR a platných právních předpisů.

5. 11 KRITÉRIA PRO UKONČENÍ PROVÁDĚNÍ PROGRAMU ŠOŽ

Rozsah programu je po úvodním jednání se zájemcem přesně popsán v kontraktu. Program je tedy ze strany poskytovatele – CPR – ukončen, pokud jsou provedeny všechny smlouvené lekce a pracovník programu předá školnímu metodikovi prevence písemnou „zprávu o provedení ŠOŽ“.

Předčasné ukončení programu je možné v definovaných situacích.

- Program je možno předčasně ukončit, pokud účastníci zásadně porušují pravidla školního řádu, včetně projevů úporné pasivity a nespolupráce, na základě ústní dohody/shody mezi pracovníkem ŠOŽ a přítomným učitelem.
- Program je nutno předčasně ukončit v případě mimořádných událostí, nouzových nebo havarijních.
- Při porušení smlouvených podmínek ze strany pracovníka CPR je škola oprávněna ukončit program v průběhu realizace. Obdobně také pracovník programu je oprávněn ukončit program dříve, pokud dojde k porušení podmínek ze strany školy. Důvody takového ukončení je nutné výslovně uvést v závěrečné zprávě o programu, který se pořizuje a archivuje oběma smluvními stranami.

Podmínky realizace ŠOŽ jsou standardně definovány v kontraktu takto:

- Poskytovatel realizuje ŠOŽ podle závazných dokumentů „manuál“, „metodika“ a „koncepce“, která je dostupná na <https://www.prorodiny.cz/vzdelavani/skolska-prevence/a-104/> a v listinné podobě ve Středisku RODINA.
- Pracovník programu ŠOŽ provede program ve třídě, kterou poskytne škola, skupinou jsou žáci třídy. *Alternativně:* Pracovník programu provede program ve velké klubovně Střediska RODINA; v tomto případě škola zajistí přesun žáků do CPR a doprovod.
- Bude použita interaktivní tabule nebo dataprojektor a počítač.
- Žáky bude při lekcích programu doprovázet učitel, jak určí škola.
- Během programu platí pro žáky běžná pravidla, určená školním řádem (komunikace, telefony, pitný režim atd.)
- Škola zajistí poplatek ve výši 40 Kč na žáka, poskytovatel vystaví příjmový doklad dle platných předpisů.
- Po provedení programu pracovník ŠOŽ a školní metodik prevence vypracují zprávu stanovenou písemnou formou, kterou obě strany archivují podle vnitřních pravidel školy a organizace.

5. 12 PODÁVÁNÍ STÍŽNOSTÍ

Klient má právo vyjádřit stížnost na kvalitu nebo nedodržení standardů programu ŠOŽ. Pro ŠOŽ není stanoven samostatný řád vyřizování stížností, ale v daném případě se postupuje podle vnitřních pravidel Centra pro rodinu, uvedených v „Operačním manuálu“, jmenovitě „OM 7 Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování programů“. Na stížnosti je nahlíženo jako na příležitost k vývoji a zkvalitnění programu.

5. 13 DEFINOVANÁ RIZIKA PROGRAMU

Základním rizikem pro realizaci programu je indispozice lektorů. Pokud dojde z důvodu nemoci nebo jiného srovnatelného důvodu k neschopnosti lektora realizovat ŠOŽ v termínu podle kontraktu, CPR se snaží zajistit náhradního lektora. Počet vyškolených osob je ovšem omezený, a proto se po vyčerpání možností může stát, že k provedení lekcí nedojde. Nadřízený pracovník z CPR je povinen telefonicky informovat školu. Náhradní termín se sjednává po vzájemné dohodě.

Dalším rizikem programu jsou střety zájmu, definované v kapitole 8.

Rizikem, které nelze vyloučit, by mohla být kritická finanční situace, CPR je neziskovou organizací.

6. NÁVAZNOST A DALŠÍ MOŽNOSTI ODBORNÉ PÉČE

6. 1 PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

ŠOŽ je program, který objednavatel zasazuje do kontextu prevence dalších prvků rizikového chování. Obvykle bývá včleněn do Preventivního programu dané školy, což ovšem záleží na školním metodikovi prevence. ŠOŽ je spojnicí mezi učivem a výchovně preventivním působením, prolíná prevenci a výchovu s výukou. Obsahuje nezanedbatelnou kognitivní složku, pracuje s odbornými informacemi, které odpovídají učivu několika vzdělávacích oborů: přírodopisu, výchovy k občanství, výchovy ke zdraví. Na úrovni postojů a dovedností je velmi blízký průřezovému tématu Osobnostní a sociální výchova a obsahům Etické výchovy. Preventivní program školy zajišťuje propojení na další typy prevence v rámci školy. Díky společnému vyhodnocení pracovníka ŠOŽ se školním metodikem prevence je účastníkům programu, pokud se projeví problém, věnována zvýšená pozornost, péče nebo konkrétní pomoc.

6. 2 PORADNA PRO VZTAHY A RODINU

Program ŠOŽ se dotýká formace osobnosti a příznačné je, že cílová skupina jsou mladí lidé ve věku dospívání, proto vývojově – pokud jsou přibližně v normě – otázky dospívání a identity řeší. Následným pracovištěm první volby, které může podat pomocnou ruku v situacích, neřešitelných vlastními silami, v otázkách sebepřijetí, je tedy pracoviště přímo v CPR, Poradna pro vztahy a rodinu, registrovaná sociální služba i zařízení poradenství SPOD. Poradenství poskytují psychologové a rodinní poradci.

Poradna pro vztahy a rodinu – vztahové poradenství – se definuje jako podpora, orientace a provázení pro dospělé a dospívající mládež v oblasti osobních, rodinných a partnerských vztahů. Jejím heslem je: „Sebezpoznáním k druhým ...“ Posláním služby odborného sociálního poradenství Poradny pro vztahy a rodinu – vztahové poradenství je pomoc v nepříznivých vztahových životních situacích. Služba odborně doprovází a podporuje dospívající mládež a dospělé osoby při zvládání jejich osobních, partnerských, rodinných i společenských vztahů. Služba je určena pro dospívající mládež (od 16 let) a dospělé osoby, jednotlivce, páry nebo rodiny. Jedná se o osoby, které se dostaly do nepříznivé situace, kterou nejsou schopny řešit svými silami, v oblasti osobních, rodinných a partnerských vztahů.

6. 3 PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA

Pedagogicko – psychologická poradna, příspěvková organizace
kpt. Vajdy 1a, 700 30 Ostrava – Zábřeh,
tel. 553 810 700, 553 810 701, e-mail: posta-zabreh@ppp-ostrava.cz.

odloučené pracoviště

17. listopadu 1123, 708 00 Ostrava – Poruba,

tel. 553 810 750, 553 810 751, e-mail: posta-poruba@ppp-ostrava.cz.

6. 4 KATALOG PORADEN

Poradny na území Ostravy, které jsou určeny pro cílovou skupinu „Děti a rodina“, jsou díky komunitnímu plánování sociálních služeb v Ostravě souhrnně uváděny v „Katalogu sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava“, který je kromě papírové podoby také na webové adrese www.kpostrava.cz, v záložce dokumenty ke stažení. Mapa sítě spolupracujících zařízení je široká a skýtá dostatečnou pomoc.

6. 5 INFORMACE ÚČASTNÍKŮM A JEJICH RODINÁM O DALŠÍCH MOŽNOSTECH ODBORNÉ PÉČE

Pracovník ŠOŽ poskytuje informace případným zájemcům o další péči ve dvou krocích. Jednak během lekcí programu přirozeně zaznívá, že přichází z CPR a mluví o možnosti vlastního poradenství. Druhý krok je pak v osobním kontaktu, kdy někdo konkrétní vznese dotaz, otevře problém; analogicky pokud pracovníka nebo vedoucího programu osloví rodiče či zákonní zástupci žáka. V tom případě podle povahy naznačeného problému doporučuje odpovídající možnosti z celého spektra organizací. Platí vzájemná reciprocita, že tytéž informace podává školní metodik prevence.

7. MOŽNOSTI SOUBĚŽNÝCH AKTIVIT – TŘI CESTY PREVENCE

Školský preventivní program znamená přímý kontakt se žáky, u ŠOŽ konkrétně s dospívajícími, tedy přímé působení na ně ve fázi jejich dospívání. Ke splnění cíle dojít k rozvinutí sexuality na zralou úroveň a k odpovědnému sexuálnímu chování, zapojenému do vztahu, vedou i další cesty. Kromě přímé komunikace se žáky – programem školské primární prevence - se nabízí cesta vedoucí přes pedagogy, a před tím vším by mělo být pamatováno na cestu vedoucí přes rodiče.

7. 1 AKREDITOVANÉ DVPP PRO PEDAGOGY

Centrum pro rodinu a sociální péči z. s. je akreditovaná instituce k provádění vzdělávacích programů zaměřených na další vzdělávání pedagogických pracovníků podle školského zákona. Počítáme, že společné úsilí našich lektorů a pedagogů bude znamenat větší propojení zkušeností, a proto také větší prospěch pro zdařilý život žáků a dospívajících. Pořádáme čtyři vzdělávací programy, které jsou všechny zaměřeny – ve shodě s praxí naší organizace – na využití zkušeností k prevenci rizikového sexuálního chování a sexuální výchovu. Liší se podrobností obsahu a délkou. Akreditace naší organizaci byla udělena pod č.j.: MSMT-34693/2017-1. Akreditace programů pod č.j.: MSMT-28271/2022-2-856 – v současnosti nabízíme:

- ✓ VÝCHOVA KE VZTAHŮM SE ZAHRNUTÍM SEXUALITY – kurz školské primární prevence.
Podrobný, rozsáhlý kurz, 80 hodin.
- ✓ VÝCHOVA KE ZDRAVÉ INTEGRACI SEXUALITY - ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA.
Seminář v rozsahu 16 hodin, vhodný také pro sborovny.
- ✓ VZTAHOVÁ SEXUÁLNÍ VÝCHOVA NA PRVNÍM STUPNI ZŠ.
Seminář 8 hodin, účastníci dostanou audiovizuální aplikaci jako pomůcku do hodin.

- ✓ PREVENCE RIZIKOVÉHO SEXUÁLNÍHO CHOVÁNÍ - úkol základního vzdělávání.
Seminář, pořádaný případně jako konference, naplní 8 hodin vzdělávání.

7. 2 PŘEDNÁŠKY PRO RODIČE

CPR se v celém svém poslání věnuje rodičům a má stále na zřeteli rodičovskou výchovu dětí. Na jedné straně je výzkumně podloženo, že velká část rodičů neposkytuje sexuální výchovu, na druhé straně ovšem psychologicky jsou stále prvními a ideálními vychovateli v této oblasti. Z toho vyplývá snaha využít každou možnou příležitost k uspořádání přednášky pro rodiče o sexuální výchově v rodině. Organizace to považuje za nejpřímější a nejpřirozenější prevenci rizikového sexuálního chování dospívajících.

Organizačně se vychází ze zkušenosti, že vůči nabídkám ze školy, např. v době třídních schůzek, bývají rodiče velmi pasivní. Proto byly vytvořeny přednášky „Sexuální výchova dětí“, které jsou nabízeny rodičům dětí v mateřských školkách. Smyslem je pozitivně působit na rodiče, aby s porozuměním a vědomě, informovaně, pomáhali dětem plnit přirozené vývojové úkoly. Z hlediska vývojové psychologie začíná výchova ke zralé integraci sexuality už v předškolním věku. V tomto období jsou rodiče nejvýznamnějšími vychovateli, oni by se měli daných témat ujmout. To dává dvojnásobné potvrzení, že je vhodné přednášet rodičům takto malých dětí. A praktická zkušenost je, že v daném období jsou rodiče ještě významně aktivnější, vyhledávají poznatky o výchově a na nabídku reagují se zájmem.

8. STŘETÝ ZÁJMŮ

Střetem zájmů se rozumí situace, ve které je člověk odpovědný dvěma nebo více různým organizacím či autoritám, jejichž požadavky na jeho chování nebo jednání se rozcházejí.

Obecně ke střetu zájmů může dojít na rovině

- pracovník – klient,
- pracovník – účastník preventivního programu,
- pracovník – organizace – klient.

Riziko střetu zájmů může vznikat v souvislosti s obecnými lidskými právy, s etickým kodexem, případně legislativou.

Možné problémové situace:

- pracovník se domnívá, že by pro dobro klienta bylo potřeba sdělit informace třetí osobě a klient zastává opačný názor.
Řešení: upřednostňuje se zájem klienta, s výjimkou ohlašovací a oznamovací povinnosti, vyplývající ze zákona.
- Klient žádá pomoc k dosažení osobního cíle, který je v přímém rozporu s morálními hodnotami pracovníka a etickým kodexem (podvod, použití lží, tolerování užívání návykových látek nebo jiného rizikového chování apod.).
Řešení: pracovník v konečném důsledku pomoc v žádané záležitosti odmítne, ale tak, že při zdvořilém vysvětlování důvodů pomůže klientovi získat náhled na nevhodnost požadavku.
- Klient žádá pomoc k dosažení osobního cíle, který je v přímém rozporu s platnými zákony České republiky.
Řešení: Pracovník pomůže klientovi získat náhled a vymezí hranice, jakou pomoc může poskytnout (v mezích zákona).

- Klient žádá pomoc v záležitosti, která je v rozporu s posláním a cíli CPR, které pracovníka programu zaměstnává a určuje etický kodex pracovníka vůči zaměstnavateli (např. žádá o peněžní dar, ale je to v rozporu s pravidly organizace).

Řešení: pracovník sdělí argumenty, které ukazují, že nemůže vyhovět.

Pracovník, který prováděl lekci a dostal se do situace střetu zájmů, uvede tuto skutečnost ve Zprávě o provedení ŠOŽ. Dále je povinen předložit situaci k intervizi na příslušné poradě střediska. V odůvodněných případech ji projedná také v rámci supervize.

9. PERSONÁLNÍ PRÁCE

Pravidla personální práce jsou řešena v dokumentu ŠKOLA OSOBNÍHO ŽIVOTA-manuál programu školské primární prevence v souladu s vnitřní směrnicí Centra pro rodinu a sociální péči z. s.

10. AKTUALIZACE KONCEPCE ŠKOLY OSOBNÍHO ŽIVOTA

Koncepce preventivního programu Škola osobního života je dokumentem, který reflektuje vývoj, nové odborné poznatky, společenské jevy, trendy ve školství, a proto jsou vítány veškeré podněty, které kdokoli podává s úmyslem prospět dospívajícím mladým lidem.

Aktuální kontakty jsou vždy na www.prorodiny.cz.

VZNIK DOKUMENTU		
Datum zpracování:	31. července 2010	
Vypracoval:	MUDr. Maria Fridrichová	
AKTUALIZACE DOKUMENTU		
Datum aktualizace:	Aktualizoval:	Schválil:
20. srpna 2012	MUDr. Maria Fridrichová	Jan Zajíček
31. srpna 2013	MUDr. Maria Fridrichová	Ing. Bc. Milan Svojanovský
31. července 2014	MUDr. Maria Fridrichová	Ing. Bc. Milan Svojanovský
1. července 2015	MUDr. Maria Fridrichová	Ing. Bc. Milan Svojanovský
7. července 2016	MUDr. Maria Fridrichová	Ing. Bc. Milan Svojanovský
31. srpna 2017	MUDr. Maria Fridrichová	Ing. Bc. Milan Svojanovský
31. srpna 2018	MUDr. Maria Fridrichová	Jan Zajíček
4. července 2019	MUDr. Maria Fridrichová	Jan Zajíček
31. srpna 2021	MUDr. Maria Fridrichová	Bc. Marek Schneider
31. srpna 2022	MUDr. Maria Fridrichová	Bc. Marek Schneider
31. července 2023	MUDr. Maria Fridrichová	Bc. Marek Schneider